

**Nederlandse Vereniging
voor Rechtspraak**

De minister van Justitie
Mr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 GH Den Haag

Datum: 1 april 2010
Ons kenmerk: B2.1.9./1782/HD
Uw kenmerk: 5637692/10/6
Onderwerp: Wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van 26 januari 2010 heeft u het concept-wetsvoorstel inzake wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap¹ aan de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (hierna: NVvR) voorgelegd om advies. Het onderhavige advies is voorbereid door een werkgroep van leden van de NVvR en vastgesteld door de Wetenschappelijke Commissie.

Het wetsvoorstel beoogt volgens de begeleidende brief kwaliteitseisen te stellen aan professionele bewindvoerders, de mogelijkheid te bieden om rechtspersonen tot mentor en curator te benoemen, alsook bij wet de benoeming van twee curatoren en mentoren te regelen.

De NVvR onderschrijft het wetsvoorstel in grote lijnen. De NVvR wil er echter graag enkele kanttekeningen bij plaatsen.

Aanvullende gronden

De NVvR oppert de mogelijkheid om bij de wijziging van het wetsvoorstel ook twee nieuwe gronden voor curatele en bewind in het wetsvoorstel op te nemen. Deze twee gronden betreffen drugsverslaving resp. verkwisting.

Indien personen aan een zware drugsverslaving lijden kan dit heden alleen via een omweg, bijvoorbeeld op grond van een geestelijke stoornis, als reden dienen om een meerderjarige onder curatele te stellen. Bij de totstandkoming van artikel 378 Boek I BW achtte de toenmalige wetgever het niet noodzakelijk om drugsverslaving op te nemen in de wet. Gezien de veranderingen in de maatschappij stelt de NVvR voor om de huidige wetswijziging te gebruiken om artikel 378 lid 1 sub c BW aan te vullen met: *wegens gewoonte van drugs- of drankmisbruik*.

¹ Daar waar verderop in het advies wordt gesproken over wetsvoorstel en memorie van toelichting wordt bedoeld concept wetsvoorstel en concept memorie van toelichting. Omwille van de leesbaarheid is er voor gekozen om niet telkens het woord "concept" toe te voegen.

Daarnaast bestaat de behoefte vanuit de rechtspraak om verkwisting als grond in de wet op te nemen om bewind te kunnen instellen.² Heden kan slechts het zwaardere middel van curatele worden toegepast, op grond van artikel 378 lid 1 sub b BW. De huidige redactie van artikel 1:431 eerste lid BW, die ongewijzigd blijft, zorgt voor veel rechtsongelijkheid. Onvoldoende duidelijk is of bewind slechts kan worden uitgesproken indien sprake is van een lichamelijke of geestelijke toestand of dat ieder verzoek daartoe moet worden gehonoreerd. Hierbij moet met name worden gedacht aan rechthebbenden die eigenlijk alleen maar financiële problemen hebben. De NVvR stelt de minister derhalve voor om in Titel 19 Boek I BW als aanvullende grond verkwisting op te nemen.

Landelijk register

Wat betreft vermelding van curatele en bewind in een landelijk openbaar register, zie voorgesteld artikel 391 BW, wil de NVvR het volgende opmerken. Allereerst wijst de NVvR er op dat vermelding in het landelijk register (onnodig) stigmatiserend kan werken. De proportionaliteit van deze maatregel dient door de omstandigheden van het geval gerechtvaardigd te zijn. Publicatie dient derhalve spaarzaam te worden toegepast. De NVvR is gezien het voorgaande van mening dat slechts in het geval van ernstige verkwisting (als grond voor bewind) vermelding in een landelijk register mogelijk zou moeten zijn. Slechts bij verkwisting van ernstige aard zal het financiële risico dat de samenleving loopt vergelijkbaar zijn met het instellen van curatele en de waarborgen die daarbij horen.

Om rechtsgelijkheid te bevorderen zou de NVvR graag zien dat de minister in de toelichting opneemt in welke gevallen er wel of juist niet een vermelding wordt opgenomen in het landelijk register. Daarbij stelt de NVvR voor dat de minister tevens (bij AMvB) regelt welke gegevens opgenomen dienen te worden.

Beperking privé kring

De NVvR onderschrijft het belang van het bij wet regelen van professionele curatoren, blijkens voorgesteld artikel 383 lid 4 BW. De NVvR zou echter over de formulering van artikel 383 lid 4 BW het volgende willen opmerken. Dit artikel stelt dat: 'andere personen dan in het derde lid bedoeld alleen dan in aanmerking [*komen*] indien zij voor wat betreft hun bedrijfsvoering [...] voldoen aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen kwaliteitseisen'. Hetzelfde geldt overeenkomstig de artikelen 435 lid 6 en 452 lid 5 BW. In de praktijk worden echter, naast de in lid 3 van artikel 383 BW genoemde directe familieleden, ook veelvuldig kleinkinderen, schoonzonen of schoondochters, goede burens, huisvrienden e.d. benoemd als curator. De formulering van de voorgestelde artikelen 383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 5 BW leidt derhalve tot een beperking van de mogelijkheid van benoeming tot curator van zulke personen uit de privé kring van de onder curatele gestelde. De NVvR acht een dergelijke beperking onwenselijk en stelt de minister derhalve voor om op dit punt het wetsvoorstel aan te passen.

Geschiktheid curator en bewindvoerder

De voorgestelde artikelen 383 lid 1 en 435 lid 1 BW stellen (overeenkomstig de formulering van het huidige artikel 452 lid 1 BW) dat de rechter zich een oordeel dient te vormen omtrent de geschiktheid van de te benoemen persoon. De NVvR onderschrijft het belang hiervan en in de praktijk pogen rechters hieraan te voldoen, echter de middelen die daartoe openstaan zijn zeer beperkt. De NVvR verzoekt derhalve de minister om in de memorie van toelichting nader in te gaan op de wijze waarop een rechter zich een oordeel kan vormen omtrent de geschiktheid van de te benoemen persoon. Staat het de rechter bijvoorbeeld vrij om informatie op te vragen bij de Justitiële Informatiedienst?

Voorts zou de NVvR graag zien verduidelijkt in de memorie van toelichting op welke wijze de rechter zich kan vergewissen van de administratieve vaardigheden en het oordeelsvermogen van de curator of bewindvoerder.

² Zie hiervoor bijvoorbeeld LJN BB7581 Rb Breda.

Benoemen twee curatoren of mentoren

De NVvR heeft er waardering voor dat de minister thans wettelijk wil regelen wat in de rechtspraak, op basis van de jurisprudentie van de Hoge Raad, reeds mogelijk is. In het geval van een meerderjarig kind dat onder curatele geplaatst wordt, verdient het de voorkeur dat beide ouders tot curator benoemd kunnen worden. Eveneens zou het mogelijk moeten zijn dat een moeder en bijvoorbeeld haar zus als curatoren benoemd worden. Hierbij kan in het geval van overlijden van de moeder, de tante van het kind als (enige) curator overblijven, waarmee een tweede gang naar de rechter met een verzoek om aanwijzing van een curator voorkomen kan worden. Het lijkt de NVvR echter niet wenselijk dat het benoemen van twee curatoren of mentoren het uitgangspunt zou dienen te worden. Gezien de formulering van de artikelen 383 lid 6 en 452 lid 7 BW vraagt de NVvR zich af of de minister hiermee een motiveringsplicht voor de rechter wil instellen, indien de rechter slechts één curator of mentor benoemt.

Taakverdeling twee curatoren of mentoren

Indien op basis van het voorgestelde artikel 383 lid 6 BW de rechter twee curatoren benoemt (of op basis van artikel 452 lid 7 twee mentoren) kan de rechter 'zo nodig een taakverdeling tussen curatoren vaststellen'. De NVvR vraagt zich af wat voor taakverdeling dit zou kunnen betreffen, zeker gezien het gegeven dat deze taakverdeling geen derdenwerking heeft. Dient er een verdeling in vermogensrechtelijke en niet-vermogensrechtelijke zaken aangebracht te worden? De NVvR merkt eveneens op dat zij problemen voorziet bij een taakverdeling zonder derdenwerking voor bijvoorbeeld besluitvorming in een zorginstelling. Indien bijvoorbeeld de twee curatoren het niet met elkaar eens zijn over welke zorg de instelling dient te bieden, kan dit het leveren van zorg bemoeilijken. Dit zou tot een extra gang naar de rechter kunnen leiden om een beslissing te verkrijgen, hetgeen een extra werklast op zal leveren voor de rechtspraak. De NVvR vraagt derhalve de minister om op dit punt een verduidelijking in de memorie van toelichting op te nemen.

Instelling die begeleiding biedt

In het wetsvoorstel wordt in het voorgestelde artikel 379 lid 2 gesteld dat curatele onder meer verzocht kan worden door 'de instelling die aan betrokkene begeleiding biedt'. De NVvR vraagt zich hierbij af wat voor instelling dit kan zijn. De NVvR realiseert zich dat het niet wenselijk is om bij of krachtens de wet een limitatieve lijst op te stellen met zorginstellingen, of andere instellingen die om curatele kunnen verzoeken. De NVvR lijkt het echter wel raadzaam om enige criteria in de memorie van toelichting op te nemen, op basis waarvan kenbaar wordt welke instellingen wel en welke niet hiervoor in aanmerking komen. Het komt de NVvR onwenselijk voor dat het aanvragen van curatele voor iedere instelling die (ongevraagd en ongewenst) begeleiding biedt zou openstaan. Dan zou bijvoorbeeld de maatschappelijk werker van de werkgever van betrokkene om curatele kunnen vragen, of de gemeente die bijstand biedt bij schuldsanering, nu deze instellingen eveneens begeleiding bieden. In dit kader zou de NVvR het tevens wenselijk vinden, indien het bieden van begeleiding duurzame begeleiding betreft. De NVvR is van mening dat er sprake dient te zijn van daadwerkelijk begeleiden. Het slechts aanbieden van begeleiding lijkt hiervoor onvoldoende.

Rechtspersoon als curator, bewindvoerder of mentor

De NVvR onderschrijft het voorstel om tevens rechtspersonen als curator, bewindvoerder of mentor te benoemen vanuit de optiek van de continuïteit (zie de artikelen 383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 7 BW). Het komt de NVvR echter wel voor dat hierbij van belang is dat deze benoeming met voldoende waarborgen is omkleed. De NVvR vraagt zich af welke eisen de rechter aan zo een rechtspersoon mag stellen, naast de al geformuleerde kwaliteitseisen. Bij zorginstellingen die als rechtspersoon bijvoorbeeld als mentor worden benoemd, kan de situatie zich voordoen dat afhankelijk van de beschikbaarheid van de medewerkers er verschillende personen dienst zullen doen als mentor van een onder mentorschap gestelde. Gezien de belangrijke functie die curatoren, bewindvoerders en mentoren vervullen lijkt de NVvR dit ongewenst. De NVvR zou de minister derhalve willen vragen om hier nader op in te gaan in de memorie van toelichting.

Beloning curator en bewindvoerder

De NVvR onderschrijft het belang van het op juiste wijze regelen van de beloning van curatoren en bewindvoerders. In de rechtspraak levert dit namelijk veel extra werk op doordat curatoren en bewindvoerders de huidige beloningsregeling (onder omstandigheden) aanvechten. De NVvR voorziet echter dat na inwerkingtreding van het voorliggende wetsvoorstel er nog steeds discussie zal zijn over extra werkzaamheden die door curatoren en bewindvoerders verricht worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de afwikkeling van een nalatenschap waarin rechthebbende betrokken is, verkoop van onroerend goed (al dan niet in het buitenland) of beheer van omvangrijke effectenportefeuilles. Het heeft derhalve de voorkeur van de NVvR om tevens de beloning van extra werkzaamheden bij of krachtens de wet te regelen.

Inzage gegevensdragers curator en bewindvoerder

Blijkens het voorgestelde artikel 448 lid 5 BW kan de kantonrechter in geval van ontslag wegens gewichtige redenen gegevensdragers en de privé-administratie van de bewindvoerder en alle aan de rechthebbende toekomende goederen in beslag nemen. Daarbij is bepaald dat de rechter daartoe elke plaats kan betreden. Een soortgelijke bepaling over het betreden door de rechter is niet opgenomen in de voorgestelde artikelen 386 lid 6 BW (curatele) en 436 lid 6 (bewind). De NVvR acht deze regeling echter eveneens gewenst in het geval waar bijvoorbeeld de bewindvoerder of curator is overleden en de erfgenamen eerst zelf de stukken willen inzien en geen toegang verlenen aan de kantonrechter. Eveneens is de situatie denkbaar waarin vermoed wordt dat een bewindvoerder of curator slecht bewind of curatele heeft gevoerd en deze de gegevens die dit kunnen aantonen niet wenst over te leggen. De NVvR zou graag zien dat de toevoeging “Daartoe kan de rechter elke plaats betreden” in de voorgestelde artikelen 386 lid 6 BW en 436 lid 6 BW op gelijke wijze als het voorgestelde artikel 448 lid 5 BW opgenomen wordt, mede vanuit het oogpunt van praktische uitvoerbaarheid.

Privé-administratie mentor

Hierboven is aangegeven dat het overeenkomstig de regeling betreffende de bewindvoerder mogelijk zou dienen te zijn om gegevensdragers en de privé-administratie van de curator in beslag te nemen. De NVvR is van mening dat dit eveneens geldt voor de mentor, echter niet wat betreft diens privé-administratie. Gezien de werkzaamheden van een mentor kan de NVvR zich geen voorstelling maken van de gevallen waarin het noodzakelijk zou zijn om de ernstige inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de mentor te rechtvaardigen. De NVvR verzoekt de minister om in de memorie van toelichting hier nader aandacht aan te besteden. Wat betreft de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers heeft het de voorkeur van de NVvR om artikel 459 lid 3 BW overeenkomstig het hierboven vermelde artikel 448 lid 5 BW aan te passen, mede vanuit het oogpunt van praktische uitvoerbaarheid.

Kosten deskundigenonderzoek

De NVvR is van mening dat de kosten van het onderzoek dat door een deskundige wordt verricht ten einde te onderzoeken of er sprake is van slecht bewind, slechts dan voor rekening van de curator, bewindvoerder of mentor dient te komen, indien er werkelijk sprake is van slecht bewind. Het komt de NVvR onrechtvaardig voor als een onderzoek dat door de rechter is bevolen voor rekening zou komen van de curator, bewindvoerder of mentor indien blijkt dat er geen sprake is van slecht bewind. In geen geval zou dit onderzoek voor rekening van de onder curatele, bewind of mentorschap gestelde mogen komen. Dit leidt ertoe dat de kosten van het deskundigenonderzoek voor rekening van de Staat komen, behalve in die gevallen waarin er sprake is van slecht bewind. De NVvR zou de minister willen vragen om in de memorie van toelichting op dit punt nader aandacht te besteden aan de artikelen 386 lid 7, 436 lid 7 en 459 lid 4 BW.

Afsluitend

De NVvR onderschrijft de noodzaak tot de wetwijziging. De NVvR vindt het van belang dat in de wetwijziging eveneens op een ander onderdeel ruimte wordt gemaakt voor de behoefte vanuit de praktijk en stelt de minister daarom voor om drugsverslaving als grond voor curatele en verkwisting als grond voor bewind op te nemen in de wet. De NVvR is verder van mening dat op een aantal punten het wetsvoorstel aangepast dient te worden, of dat er nadere uitleg dient te komen in de memorie van toelichting. Dit betreft onder meer het vermelden van curatele, bewind of mentorschap in een landelijk register, het stellen van eisen aan een instelling die begeleidt, het stellen van eisen aan een rechtspersoon die als curator benoemd kan worden, alsook het benoemen van twee curatoren en het aanbrengen van een taakverdeling tussen deze curatoren.

Het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak,
Namens deze de Wetenschappelijke Commissie,

F.F. Langemeijer
Voorzitter

Bijlage: opmerkingen van juridisch-technische aard

Ad artikelen 383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 5 BW

Het is de NVvR opgevallen dat de formulering van de voorgestelde wettekst in de artikelen 383 lid 4, 435 lid 6 en 452 lid 5 BW op bepaalde onderdelen verschillend luidt. De NVvR vraagt zich hierbij af of de minister dit bewust heeft gedaan, en zo ja, met welke reden. De NVvR voorziet namelijk vragen in de rechtspraktijk bij de verschillende formuleringen en zou de minister derhalve willen vragen om de wettekst aan te passen zodat deze gelijkloidend is, of in de memorie van toelichting nader in te gaan op de reden van het verschil in formulering.